

MOZAIK
KERETTANTERVRENDSZER
AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁK SZÁMÁRA
NAT 2003

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

1-4. évfolyam

B
változat

Készítette:
Földvári Erika

A kerettantervrendszert szerkesztette és megjelentette:
MOZAIK KIADÓ – SZEGED, 2004

TARTALOM

BEVEZETÉS	3
Célok és feladatok	3
Fejlesztési követelmények	3
1. ÉVFOLYAM	5
Fejlesztési követelmények	5
A továbbhaladás feltételei	7
2. ÉVFOLYAM	8
Fejlesztési követelmények	8
A továbbhaladás feltételei	11
3. ÉVFOLYAM	12
Fejlesztési követelmények	12
A továbbhaladás feltételei	16
4. ÉVFOLYAM	17
Fejlesztési követelmények	17
A továbbhaladás feltételei	20
A tantervhez kapcsolódó taneszközök	20
Szempontok a tanulói tevékenységek értékeléséhez	21
Javaslatok az iskolák helyi tantervének elkészítéséhez	22

BEVEZETÉS

Célok és feladatok

Az integrált oktatás alapfeladata az alapkészségek, kompetenciák kiemelt fejlesztése.

Az integrált szemléletű anyanyelvi oktatás célja az anyanyelv tudatos, pontos használata kommunikációs helyzetekben, a gondolatok, érzelmek adekvát kifejezésében. A szóbeli és írásbeli kifejezőmód megalapozása, fejlesztése a társakkal és a felnőttekkel való kommunikációs helyzetekben.

Az ismeretsajátítás folyamatában az élményeken alapuló önálló ismeretszerzés képességének kialakítása, az érdeklődés fenntartása, a kritikus szemlélet kialakítása a legfontosabb cél.

A tantárgyak közötti integráció egyaránt biztosítja a tanulók számára a természettudományi tárgyak, a humán tárgyak és a művészetek könnyebb megértését, az összefüggések felismerését. Cél a komplex ismeretszerzés, az önálló gondolkodásmód kialakítása, a rendszerszerű tanulás megalapozása, az alkotási vágy és kreativitás felkeltése és fenntartása önálló feladatvégzések során.

Az ember és a természet összhangjának hangsúlyozásával a természeti környezetet tisztelő, értékeit óvó életszemlélet és gyakorlat kialakítása alapfeladat.

A magyar nyelv és irodalom tanításának célja az olvasás és írás megtanítása, a helyesírás megalapozása, a szövegértés műveleteinek elsajátítása, a gondolkodási képességek fejlesztése, a szövegalkotás algoritmusának elsajátítása, gyakorlása. A tudatos szövegelfogadás fejlesztése révén olvasni szerető, önálló olvasásra képes tanulók nevelése.

A hangos és néma olvasás szöveganyagai bemutatják a hazai természeti jelenségeket, növény- és állatvilágot változatos szövegműfajok révén. Mivel mindennapi életünket a természet változása határozza meg, szoros a kohézió a szépirodalmi és az ismeretterjesztő szövegek valamint a hagyományokat, ünnepeket és szokásokat bemutató írások között. A személyiségfejlesztést segítik a gyerekek családi, baráti kapcsolatait bemutató szövegek erkölcsi, érzelmi töltése. A műfaji változatosság lehetővé teszi a több szempontú feldolgozást, a rugalmas gondolkodás kialakítását.

A nemzettudat kialakulását, az idő- és térszemlélet erősödését a magyar történelem jelentős eseményeinek és személyeinek bemutatása, az életkori sajátosságoknak megfelelő feldolgozása alapozza meg. Az esztétikai élmények befogadása, feldolgozása magas színvonalú illusztrációk és műalkotások bemutatása révén valósul meg. Az olvasmányokhoz kapcsolódó dramatikus feladatok és manuális tevékenységek a személyiségfejlesztés eszközei is.

A tanítási gyakorlatban az integráció a tantárgyak tantervi követelményeinek összehangolásával realizálódik.

Fejlesztési követelmények

Olvasási és íráskészség

Hangoztató – elemző – összetevő eljárással történő olvasástanulás után a negyedik évfolyam végéig a pontos, a műfaji jellemzőknek megfelelő, kifejező hangos olvasás elsajátítása, gyakorlása.

Az írástanulás a betűelemek vázolásától az írás automatizálódásáig, az írás eszközszintű használatáig vezet. A negyedik évfolyam végén a tanulók legyenek képesek önálló írásmunkák készítésére. Írásukban törekedjenek az írástechnikai és helyesírási hibák elkerülésére. Íráskéjük legyen esztétikus, tükrözze személyiségüket.

Az irodalom és az olvasó kapcsolatának alakítása, a szövegértés fejlesztése

Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek olvasása, megkülönböztetése. Az események, a szereplők, a helyszínek megnevezése. Az ismeretterjesztő szövegek adatainak, információinak megjelölése. A szövegértés igazolása önálló feladatvégzéssel.

Népköltészeti és műköltészeti alkotások olvasása klasszikus és kortárs szerzőktől. Az alkotások jellemző jegyeinek felismerése, megnevezése.

A magyar szólások és közmondások jelentéstartalma; kapcsolása a szövegtartalomnak megfelelően.

Szövegalkotási képesség formálása; a képzelet, az önkifejezés, az egyéni stílus bátorítása

A szóbeli szövegalkotási képesség fejlesztése egyéni és közös élmények, tapasztalatok elmondásával, szövegek reprodukálása, önálló szövegalkotás elsajátítása. Olvasmányok lényegének, tartalmának elmondása. A szóbeli szövegalkotás során az érzelmek, egyéni vélemények kifejezése. A szókincs folyamatos fejlesztése, az aktív szókincs bővítése. A szövegalkotás folyamatában a fantázia és a kreativitás fejlesztése. A negyedik évfolyam végére elbeszélő, leíró fogalmazások önálló írása.

Nyelvtani és helyesírási ismeretek, ennek révén a tudatos nyelvszemlélet fokozatos alakítása

A magyar nyelv rendszerének alapszintű ismerete. A leíró nyelvtan, hangtan, jelentéstan, szóalaktan, szófajtan, alapismereteinek megtanítása. A nyelvtani tartalmaknak megfelelő helyesírási szabályok ismerete, alkalmazása az önálló munkavégzés során. A negyedik évfolyam végére a tanulók törekedjenek a tanult helyesírási szabályok alkalmazására önálló írásmunkák készítésekor, írásaikat javítsák ellenőrzés után.

A tanulási képességek fejlesztése, ismeretfeldolgozási technikák tanítása

Az önálló ismeretszerzés nyomtatott és elektronikus eszközeinek ismerete. Az ismeretszerzés módjainak elsajátítása. Tájékozódás könyvekben, gyermeklexikonokban, gyermekenciklopédiákban, folyóiratokban, szótárak használata.

Elektronikus információs eszközök (televízió, magnetofon, videomagnó, lemezjátszó, számítógép) használata az olvasmányok tartalmához kapcsolódóan.

A tantárgyi tanulás előkészítése, a tanulási stratégiák megismertetése.

1. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: **296** (148 olvasás, 148 írás)

Heti óraszám: **8**

Fejlesztési követelmények

A tanulók beszéd szintjének, adottságainak, képességeinek, ismereteinek felmérése, megismerése után a beszédértés, a beszédtechnika fejlesztése, az esetleges beszédzavarok, beszédhibák korrigálása.

A figyelem, a koncentráció és az emlékezet fejlesztése.

Alak- és formafelismerés, tér- és síkbeli tájékozódás fejlesztése.

A finommotorika fejlesztése.

Szavak hangokra bontása, hangok helyének jelölése, hangok összevonása, tiszta artikuláció.

A spontán beszédre való motiváció.

Hangoztató – elemző – összetevő olvasástanulási eljárás után a magyar ábécé minden betűjének (kis- és nagybetűk) olvasása.

Szavak, szókapcsolatok, mondatok és szövegek olvasása felkészülés után.

A magyar ábécé kis- és nagybetűinek írása, kapcsolása.

Szavak, szókapcsolatok, rövid mondatok írása másolással, tollbamondás után, valamint emlékezetből.

Személynevek, állatnevek, a lakóhely nevének helyes leírása.

Az írástechnika fejlesztése.

Készítés az önellenőrzésre.

A tantárgyak közötti integráció érvényesítése.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
Kulturált nyelvi magatartás (folyamatos)	
A helyes belégzés. A beszédhangok tiszta artikulációja, helyes ejtés. A hangok időtartama a szavakban. Hangkapcsolatok helyes ejtése. A szavak ritmusa, hangsúlya. Szókapcsolatok, szó szerkezetek helyes ejtése, a helyes ritmus és hangsúly. A szókapcsolatok, rövid mondatok hanglejtése. Szókincsfejlesztés. Szavak, szókapcsolatok értelmezése, a mondat-tartalom megértése. Páros kommunikáció. A helyes viselkedésformák, nyelvi fordulatok a felnőttekkel és a társakkal.	Légzéstechnikai gyakorlatok némán és hangadással. Hangok tiszta ejtése, artikulációs gyakorlatok. A hangok időtartamának érzékeltetése a szavakban. Hangösszevonási, hangváltási gyakorlatok segítségével, majd önállóan. Szavak ritmusának érzékeltetése tapssal, dobogással. Szó sorok hangsúlyos elmondása. Sorolók, kiszámolók, mondókák, versek elmondása a ritmus, a hangsúly érzékeltetésével. Szókapcsolatok, rövid kijelentő és kérdő mondatok hanglejtésének gyakorlása utánmondással. A szavak, szókapcsolatok megértésének igazolása önálló mondat szerkesztéssel. Mesék, történetek elmondása. A köszönés, a bemutatkozás, a kérés, a köszöntés megfelelő nyelvi formáinak gyakorlása szituációs játékok keretében. Felelgető mondókák, versek eljátszása. Kérdések és válaszok megfogalmazásának gyakorlása hétköznapi beszédhelyzetekben.
Az olvasás és írás tanulásának előkészítése (20-20 óra)	
A koncentráció és az emlékezet fejlesztése. A sorrendiség megjegyzése. Írányok felismerése. Térben és síkban való tájékozódás. Az olvasás és az írás megfelelő iránya.	Tárgyak, képek megfigyelése, felidézése kirakással, rajzzal emlékezet alapján. Szó sorok, mondatok, versek visszamondása. Sorolók, mondókák, rövid versek memorizálása. Az irányok megnevezése képeken, szövegeken.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
Az olvasáshoz és az íráshoz szükséges helyes testtartás és kéztartás kialakítása. A szem és a kéz mozgásának összehangolása. Mondatok tagolása szavakra, szavak tagolása szótagokra. A szavak első hangja, a szavak hangokra bontása. Mondatalkotások.	Képek alapján a balról jobbra történő olvasás előkészítése. Kézmozgást és szemmozgást fejlesztő gyakorlatok. Betűelemek alakítása, kapcsolása. Hangleválasztási gyakorlatok. Hangok számának, helyének jelölése kirakással, rajzzal. A szótagok számának érzékeltetése tapssal, mozgással. Hangösszevonási gyakorlatok. Mondatok alkotása a természeti változásokat, családi szokásokat bemutató eseményképekről.
Az olvasás jelrendszerének megtanítása (54 óra)	
A nyomtatott kis- és nagybetűk együttes tanítása, a hang és betű megfeleltetése. Betűk összeolvasása, betűkapcsolatok, szótagok, szavak, szókapcsolatok, mondatok és szövegek olvasása némán és hangosan. A szövegértő olvasás megalapozása, fejlesztése. Nyelvi fogalmak tapasztalati úton való megismerése, rövid és hosszú hangok, egy-, két-, háromjegyű betű, az ábécé. A nagybetűk, a mondatzáró írásjelek használatának megfigyelése.	A hangoknak megfelelő betűk biztos felismerése, a betűknek megfelelő hangok helyes ejtése. Fokozatos fejlesztéssel betűk összeolvasása szótagokká, szavakká. Szókapcsolatok, szó szerkezetek, szövegek szótagoló, majd folyamatos olvasása. Hangos olvasáskor a megfelelő hangsúly, hanglejtés érzékeltetése. A mondatok, rövid szövegek megértésének igazolása feladatok megoldásával; a szövegnek megfelelő rajzok készítése, szóbeli válaszadás kérdésekre, mondatkeresés adott szempontok alapján.
Az írás jelrendszerének megtanítása (56 óra)	
Kis- és nagybetűk írásának elsajátítása. A szabályos betűalakítás és betűkapcsolás: betűk, szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok írása. Szótagolás, elválasztás. Az írott nagybetűk alakítása, kapcsolása. Egyszerű tulajdonnevek írása. A mondatok helyesírásának megfigyelése; mondatkezdő nagybetű, mondatvégi írásjelek írása. Az önellenőrzés módjának elsajátítása.	A kisbetűk írása az olvasástanulással párhuzamosan, fokozatosan csökkenő betűmérettel, majd a vonalrendszerben; a nagybetűk írása vonalrendszerben. Betűkapcsolás. Szavak, szókapcsolatok, mondatok másolása írott és nyomtatott mintáról. Szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok írása látó-halló előkészítés után tollbamondással és önálló írással. Szavak írása szótagolással. Az elválasztás eseteinek megfigyeltetése, gyakorlása. Személynevek és állatnevek írása másolással, látó-halló tollbamondás után. A lakóhely nevének, a tanulók lakcímének leírása. A mondatkezdő betű, a tulajdonnevek megkülönböztetése eleinte színes betűvel, majd a nagybetűvel. Rövid mondatok írása másolással, látó-halló tollbamondás után, önállóan. Az írásmunkák ellenőrzése, javítása minta után.
Irodalomolvasás, szövegértés (54 óra)	
Népköltészeti és műköltészeti alkotások: mesék, mondókák, sorolók, találós kérdések, versek olvasása. A mindennapi életet, a természeti környezetet, az évszakok változását bemutató mesék, szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek olvasása. A szövegértő olvasás fejlesztése. A szövegek tartalmának és címének összefüggése. A vers és a próza megkülönböztetése.	Felkészülés előkészítés után hangos és néma olvasás. Kapcsolat keresése az olvasott szöveg és a saját élmények, tapasztalatok között. A szövegek szerzőinek megnevezése. A szövegek megértésének igazolása feladatok megoldásával; szépirodalmi szövegek esetében: válaszadás kérdésekre, a szereplők megnevezése, a szereplők tulajdonságainak felsorolása, véleményalkotás a szereplők viselkedéséről; az események helyszíne, időrendje.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
A szövegválasztás alapja az integráció megteremtése a környezetismeret, rajz, technika és életvitel valamint az ének-zene tantárgyak tananyagával.	Ismeretterjesztő szövegek esetében: válaszadás kérdésekre, adatok megkeresése, állítások igazságának eldöntése. A versek ritmusának, rímeinek felismerése.
Tanulási képesség, könyv- és könyvtárhasználat (10 óra)	
Az önálló feladatvégzés lépéseinek alapozása. Könyvtárlátogatás. A könyvtár szolgáltatásai, a könyvtár rendje, a kölcsönzés módja. Az olvasási szokások alakítása. Gyermeklexikon használata.	Az önálló feladatvégzés lépéseinek gyakorlása. Utasítások értelmezése. Látogatás az iskolai könyvtárban, a könyvtárhasználat rendje. Viselkedési szabályok. Válogatás a korosztálynak készült könyvekből. Szómagyarázatok olvasása a gyermeklexikonból.
Társadalmi ismeretek (10 óra)	
A szűkebb és a tágabb család. A családtagok kapcsolatai. A gyerekek helye a családban. Családi ünnepek, hagyományok. Társadalmi ismeretek, népszokások. Az idő múlása. A napszakok változása. A helyes napirend. Hazánk neve, a főváros neve, a tanulók lakóhelyének neve, településformája, főbb jellemzői. Nemzeti jelképek: zászló, címer; a Himnusz bemutatása.	A gyermek környezetében élők cselekedeteinek megfigyelése. Részvétel a családi közösség tevékenységeiben. Beszámoló ünnepségeken, társadalmi eseményeken való részvételről. Szerepjátékok. A napok nevének, sorrendjének megtanulása. A helyes napirend kialakítása. A zászló, a címer és a Himnusz felismerése.
Tánc és dráma (18 óra)	
Érzékelő, utánzó, memóriafejlesztő játékok. Felelgetős versek, mondókák előadása párokban. Mesék, történetek feldolgozása bábozással, dramatizálással. A beszéd, az ének, a mozgás összekapcsolása játékhelyzetben. Térmeghatározás.	Utánzó játékok. Mozgások gyakorlása. Jelmezkészítés, egyszerű jelmezes játékok előadása. Mozgás a térben, térmeghatározás. Felelgetők előadása. Egyszerű szerepjátékok. Az olvasott mesék, történetek reprodukálása bábozással, szerepjátékokkal. Részvétel énekes, mozgásos játékokban.

A továbbhaladás feltételei

Első évfolyam végén a kerettanterv nem határoz meg a továbbhaladáshoz szükséges feltételt, az első és második évfolyamot egy fejlesztési szakasznak tekinti.

Megtanulásra javasolt memoriterek

- József Attila: Dalocska
- Móricz Zsigmond: A török és a tehének
- Petőfi Sándor: Nemzeti dal 1. versszak
- Csoóri Sándor: Esti párbeszéd
- népköltés: öntöző versike
- két-három mondóka
- néhány szabadon választott találós kérdés, szólás, közmondás

2. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: **296** (148 olvasás, 74 nyelvtan, 74 írás)

Heti óraszám: **8**

Fejlesztési követelmények

A beszédtechnika további fejlesztése, a spontán beszédre való készítés.

A betűismeret készség szintű alkalmazása az olvasásban.

Az olvasás fejlesztése.

Az írás technikájának erősítése.

A betű, a hang, a szó a mondat és a szöveg fogalmának kialakítása.

A szóelemzés alapjainak elsajátítása.

Szavak helyesírása a kiejtés szerint és szóelemzéssel.

A tantárgyak közötti integráció érvényesítése.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
Kulturált nyelvi magatartás, beszédművelés (folyamatos)	
Helyes beszédleghzés, légzéstechnika fejlesztése. Magánhangzók és mássalhangzók, hangkapcsolatok tiszta artikulációja, helyes ejtése. A beszédhangok időtartama, az időtartam helyes érzékelése. A megfelelő hangerő megtartása. A mondat tartalomnak megfelelő hangsúly, hangjelzés érzékelése. Szavak, szó szerkezetek, mondatok helyes hangsúlya, ritmusa. Szókincsfejlesztés. Mondatalkotás szavakkal. Kommunikáció a társakkal és a felnőttekkel való viszonyokban. Társak, felnőttek helyes megszólítása. Kommunikáció kezdeményezése hétköznapi élethelyzeteknek megfelelően.	Légzőgyakorlatok némán és hangadással. Szavak, szó szerkezetek, mondatok utánmondása, hangos olvasása. Szavak, szó sorok, mondatok, mondatok, versek elmondása tiszta ejtéssel, a ritmus és a hangsúly helyes érzékelésével. Szavak jelentésének megértése, a megértés igazolása szómagyarázattal, szinonima használatával, mondatalkotással. Beszélgetés egyéni és csoportos élményekről, a természeti változásokról, tapasztalatokról. A beszélgetés témájának, a beszélgető társnak megfelelő szavak, kifejezések, nyelvi fordulatok használata. A beszédet kísérő nonverbális jelek (mimika, gesztusok) alkalmazásának megfigyelése.
Irodalomolvasás, szövegértés (65 óra)	
Népköltészeti és műköltészeti alkotások a klasszikus és a kortárs irodalomból. Népmesék, műmesék, találós kérdések, népi játékok. Ismeretterjesztő szövegek olvasása a hazai természethez, állatvilághoz és növényvilághoz kapcsolódóan, az évszakokra jellemző a természeti változásokhoz kapcsolódóan. Az irodalmi alkotások és az ismeretterjesztő művek összehasonlítása, tartalmának értelmezése. A mese és a valóság közötti különbség. Történetek a gyermekek életéről, társas kapcsolatairól.	Népköltészeti és műköltészeti alkotások olvasása előkészítés, felkészülés után. Történetek olvasása gyermekek életéről, társas kapcsolatairól. Az olvasott művek témájának megállapítása. Szépirodalmi szövegekben az események megfelelő időrendben történő felsorolása, a helyszínek, a történet szereplőinek megnevezése. A szereplők tulajdonságainak, jellemzőinek megnevezése. A szereplők tulajdonságai és cselekedetei közötti összefüggés felismerése. A művek címének vizsgálata, a cím és a tartalom összefüggése. Válaszadás kérdésekre, kérdések megfogalmazása.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
A családi és a társadalmi ünnepek, szokások és hagyományok bemutatása. Összefüggések az irodalmi alkotások címe és tartalma között. Népi játékok; munkafolyamatok. Versek olvasása, a versek nyelvi kifejezőeszközei. A versek hangulatának, ritmusának, ismétlődő sorainak, felismerése. A versek és a prózai művek megkülönböztetése. A szövegek megértésének igazolása feladatok megoldásával. A szövegválasztás alapja az integráció megteremtése a környezetismeret, rajz, technika és életvitel valamint az ének-zene tantárgyak tananyagával.	Az olvasmányokhoz kapcsolható szólások és közmondások értelmezése. Vázlatkiegészítés, vázlatkészítés tanítói segítséggel. Ismeretterjesztő szövegben a lényeges mondatok megjelölése, adatok kikeresése, információk gyűjtése a szövegből. Válaszadás kérdésekre. A népi játékok eljátszása a leírásnak megfelelően. Manuális tevékenység végzése a leírásoknak megfelelően. A versek ritmusának érzékeltetése mozgással, kopogással, tapssal. A rímek megjelölése.
Olvasási készség (60 óra)	
Az olvasástechnika fejlesztése. A szöveg mondatainak helyes hangsúlya, ritmusa, a mondatartalmak kifejezése. Önálló hangos és néma olvasás. Pontos, kifejező olvasás.	Szemmozgást fejlesztő gyakorlatok, jelfelismerés, hibakeresés, bővülő szósorok, mondatok olvasása. Szavak, szó szerkezetek, mondatok pontos, hangsúlyos olvasása. A mondatok helyes hanglejtésének érzékeltetése. Az olvasás tempójának fokozása, a sorváltás megszakítás nélküli olvasása. Hangos olvasás közben törekvés a hallgatóval való kapcsolatra.
Szóbeli és írásbeli szövegalkotás (47 óra)	
Mondatalkotás. Mondatok összekapcsolása, rövid összefüggő mondatok alkotása. Események elmondása a helyes időrend, sorrend megtartásával. Mesék, történetek reprodukálása. Vázlatkészítés tanítói segítséggel.	Képekről eseményképekről szógyűjtési gyakorlatok, mondatalkotás szavakkal, szó szerkezetekkel. Két, három mondat összekapcsolása. Képek alapján rövid összefüggő mondatok alkotása, leírása tollbamondás után, majd önállóan. Mese- és olvasmányrészletek elmondása a tartalomnak megfelelően. Szövegrészek átfogalmazása szereplőváltással, a befejezés módosításával. Vázlatkiegészítés, vázlatkészítés tanítói segítséggel.
Íráskészség (30 óra)	
A nagy- és kisbetűk pontos ismerete, helyes betűalakítások, betűkapcsolások. Az esztétikus íráskép, írásmunkák elrendezése. Az írás eszközszintű használatának megalapozása. A nyelvtani anyagnak megfelelő helyesírás-gyakorlás.	A helyes testtartás és kéztartás, ceruzafogás szokásának megszilárdítása. Betűalakítások, betűkapcsolások gyakorlása mintakövetéssel, másolással. Szavak, szó szerkezetek, mondatok leírása másolással, látó-halló tollbamondással, tollbamondással, emlékezetből. Szógyűjtési gyakorlatok, a nyelvtan tananyaghoz kapcsolódó írásgyakorlatok válogató másolással, tollbamondással, önálló írással. A feladatvégzés során törekvés az írásmunkák áttekinthető, esztétikus megjelenésére. Folyamatos áttérés a tollal való írásra.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
Nyelvtani és helyesírási ismeretek (74 óra)	
A beszéd és az írás egységei: hangok/betűk, szavak, mondatok, szöveg. A magyar ábécé, a betűrend. A magánhangzók és a mássalhangzók megkülönböztetése. Magánhangzók és mássalhangzók időtartamának jelölése. A szavak jelentése. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak. Egyszerű szavak, összetett szavak. Szótagolás, elválasztás. A kiejtésnek megfelelő és a kiejtéstől eltérő helyesírási szavak. A j hang kétféle jelölése. A szavak szerkezete: a szótő és a toldalék. A szavak toldalékolása kérdéseknek megfelelően. Toldalékos szavak helyesírása. Személynevek és állatnevek írása. A mondatartalmak. A kijelentő és a kérdő mondat. A szöveg. Nyelvhelyesség.	A betűrend gyakorlati alkalmazása, társak nevének betűrendben történő leírása, a gyermeklexikon szócikkeinek megkeresése. A magánhangzók és a mássalhangzók időtartamának helyes jelölése. Szóalkotási gyakorlatok. Szavak csoportosítása, szógyűjtési gyakorlatok szójelentés alapján, kérdések segítségével. A rokon értelmű és az ellentétes jelentésű szavak felismerése, szópárok gyűjtése. Szavak szótagolása, elválasztása. A szótagolás és az elválasztás közötti különbség megfogalmazása. Szavakban a szótő jelölése. A toldalékok helyes használata és helyes írása. A szótő és a toldalék kapcsolódásának jelölése. Gyakorlatok a toldalékos szavak írására. Mondatalkotási gyakorlatok toldalékos szavakkal. Személynevek és állatnevek helyesírása. Mondatok tartalmának, beszédszándékának felismerése. A kijelentő mondat felismerése, megnevezése, mondatvégi írásjele. Kijelentő mondatok önálló alkotása. A kérdő mondat felismerése, a kérdő mondat fajtáinak helyes használata; az –e szócska helyes használata, helyesírása, a kérdő mondat mondatvégi írásjele. Kérdő mondatok önálló alkotása. Szövegekben a mondatok helyes sorrendjének megállapítása. Szövegek tagolása mondatokra. A mondatkezdés és a mondatvég jelölése. Nyelvhelyességi gyakorlatok.
Tanulási képesség, könyv- és könyvtárhasználat (10 óra)	
A könyvek fontos adatai. (cím, szerző, kiadó) A könyvek illusztrációja. Szócikkek megkeresése a gyermeklexikonban. Gyermekújságok bemutatása.	A könyvek címének, szerzőjének, kiadójának felismerése, megnevezése. A tartalomjegyzék helyes használata. Az illusztráció és a könyvek tartalmának kapcsolata. Önálló feladatvégzés a gyermeklexikon használatával. Kedvenc gyermekújság bemutatása.
Társadalmi ismeretek (10 óra)	
A tágabb családi kapcsolatok ismerete. A családi ünnepek, hagyományok. Gyermekek közösségek, osztálytársak, barátok, egyéb csoportokba tartozó társak ismerete.	A tágabb családhoz tartozó családtagok nevének, rokoni kapcsolatának bemutatása. Beszámoló a család ünnepeiről, hagyományairól. Kapcsolatok kezdeményezése társakkal, baráti és közösségi kapcsolatok ápolása.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
A gyermekközösségek szokásai, hagyományai. Az egymással szembeni tisztelet; a másság elfogadása.	Együttműködő, segítőkész magatartás a társakkal. Megértésen, tiszteleten alapuló együttélés a sérült, hátrányos helyzetű társakkal.
A helyes viselkedési normák betartása a társakkal és a felnőttekkel való kapcsolatban.	A lakóhely nevének, településformájának ismerete, a főbb nevezetességek bemutatása.
A lakóhely ismerete.	A Szózat első két versszakának megtanulása.
A nemzeti jelképek ismeretének bővítése a Szózat bemutatásával.	Megfelelő viselkedésmód az iskolai rendezvényeken.
Tánc és dráma (10 óra)	
Érzékelő-, utánzó és memóriafejlesztő játékok.	Versek, meserészletek elmondása.
Mondókák, versek előadása, népi játékok eljátszása.	Bábkészítés, árnybáb készítése a szereplők jellemző tulajdonságainak megjelenítésével. Mesék, meserészletek dramatizálása, bábozása tanítói segítséggel.
Mesék, történetek feldolgozása dramatizálással, bábozással.	Résztétel a közös játékokban, dramatikus előadásokban.
Térmeghatározás, viszonyítás.	Résztétel a mindennapi élethelyzeteknek megfelelő szituációs játékokban.
	Térkitöltő gyakorlatok, a térben való tájékozódás gyakorlása.

Megtanulásra javasolt memoriterek:

- 4-5 találós kérdés
- 4-5 szólás vagy közmondás
- 2-3 népi játék verse
- József Attila: Altató
- Petőfi Sándor: Itt van az ősz, itt van újra
- Petőfi Sándor: Nemzeti dal
- Szabó Lőrinc: Esik a hó
- Vörösmarty Mihály: Szózat első két versszaka

A továbbhaladás feltételei

Szóbeli és írásbeli közlések, utasítások megértése. Kérdésekre értelmes, rövid válaszadás. A mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása a szokás szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés a felnőttekkel és a társakkal való kapcsolatokban.

Feldolgozott szövegek megértésének igazolása: válaszadás kérdésekre, tartalom elmondása tanítói segítséggel. Ismert szöveg gyakorlás utáni folyamatos felolvasása. A vers és a próza megkülönböztetése.

A magyar ábécé ismerete, szavak, nevek betűrendnek megfelelő sorba rendezése. A magánhangzók és a mássalhangzók megkülönböztetése; az időtartam helyes jelölése szóban és írásban. Szavak, szó szerkezetek, két-három kijelentő és kérdő mondat helyes leírása másolással, tollbamondás után. A kiejtéssel megegyezően írt rövid szavak biztos helyesírása. 20 begyakorolt szóban a j/ly helyes jelölése.

Szavak szótagolása, elválasztása.

Szöveg tagolása mondatokra.

A kijelentő és a kérdő mondat felismerése, megnevezése, helyesírása.

A szótő és a toldalék felismerése, jelölése szavakban.

3. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: **296** (148 olvasás, 74 nyelvtan, 37 írás, 37 fogalmazás)

Heti óraszám: **8**

Fejlesztési követelmények

A kulturált, tiszta beszéd továbbfejlesztése, a hibák korrigálása.
 Az írás eszközszintű használatának segítése.
 A hangos olvasás pontosságának, tempójának fokozása.
 A szövegértő olvasás fejlesztése.
 Az ige, igeidők, igeragozás fogalmának kialakítása, az ismeretek elmélyítése.
 A főnév és a főnév fajtái fogalmának kialakítása, az ismeretek elmélyítése.
 A melléknév fogalmának kialakítása, a melléknév fokozásának elsajátítása.
 A tanult szófajokhoz kapcsolódó helyesírási ismeretek alkalmazása.
 Elbeszélés írása előzetes felkészülés alapján.
 A tantárgyak közötti integráció érvényesítése.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
Kulturált nyelvi magatartás, beszédművelés (folyamatos)	
Helyes beszédlevegzés, helyes ejtés fejlesztése, a hibák korrigálása. A szavak, mondatok hangsúlya, hanglejtése különféle kommunikációs helyzetekben. A szavak jelentésárnyalatbeli különbségei. A mondatartalmaknak megfelelő mimika és gesztusok. Szólások és közmondások értelmezése.	Szöveges légzőgyakorlatok. Szósorok, mondatok, szövegrészek olvasása különféle tartalomnak megfelelő hangsúllyal, hangerővel, tempóval. Versmondás, mesemondás során kapcsolattartás a hallgatósággal. A szókincs bővítése, a szavak jelentésének helyes értelmezése megfelelő szöveggörnyezetben való alkalmazással. A szavak stílusértékének megfigyelése. A szólások és közmondások megfelelő alkalmazása. A beszédet kísérő gesztusok és mimika helyes alkalmazása.
Irodalomolvasás, szövegértés (64 óra)	
Prózai művek a magyar és külföldi nép- és műköltészet alkotásaiból. Mesék, mondák, történetek a magyar történelem eseményeihez kapcsolódóan, a honfoglalástól a török időkig. Olvasmányok a gyermekek mindennapi életéhez kapcsolódóan. Ismeretterjesztő szövegek a történelmi olvasmányokhoz kapcsolódóan, hazánk természeti adottságaihoz, növény- és állatvilágához kapcsolódóan. Szólások, közmondások az olvasott szövegek tartalmának megfelelően.	A mesék jellegzetes nyelvi fordulatainak megfigyelése. Jellemző meseszámok, bevezetések, befejezések felismerése. Az olvasmányok témájának megnevezése. Olvasmányok rendezése témáknak megfelelően. Az olvasmányok szerkezetének vizsgálata, tagolás. Vázlat kiegészítése. Az olvasmányokhoz kapcsolódó előzetes ismeretek elmondása. Szövegtartalom elmondása. Előfeltevések megfogalmazása a szöveg címének megfelelően. A szövegértés igazolása feladatok megoldásával: szépirodalmi szövegek: a szereplők megnevezése, tulajdonságaik felsorolása, véleményalkotás a tette-

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
Versek feldolgozása, a versek szerkezete, a rímek. Kommunikációs szövegek a mindennapi élethelyzeteknek megfelelően (meghívó, ételrecept, reklámszövegek). A reklámszövegek értékelése. Népi játékok, közösségi játékok. Munkafolyamat leírások. A szövegválasztás alapja az integráció megteremtése a környezetismeret, rajz, technika és életvitel valamint az ének-zene tantárgyak tananyagával.	íkről, a cselekmények értelmezése, az események időrendjének felsorolása, hiányos eseménysor kiegészítése. Ismeretterjesztő szöveg: kérdések megfogalmazása, lényeg kiemelése. Népi játékok, közösségi játékok eljátszása. Manuális tevékenység végzése leírás alapján.
Olvasási készség (54 óra)	
Olvasástechnikai gyakorlatok. Pontos néma és hangos olvasás. A szöveg helyes tagolása, hangsúlya, tempója, ritmusa. A műfaji sajátosságoknak megfelelő értelmező olvasás. A folyamatos hangos olvasás tempójának közelítése az élőbeszédhez. A szövegértés igazolása.	Szemmozgást segítő gyakorlatok, jelkeresési, hibafelismerési feladatok az olvasás pontosságának, folyamatosságának fejlesztésére. A mondatok, összetett mondatok helyes tagolása, hangsúlyozása mintakövetéssel. Az értelmező olvasás fejlesztése irányított kérdések alapján. Ifjúsági regények olvasására való felkészítés, a folyamatolvasás erősítése hosszabb szövegek otthoni olvasásával.
Szóbeli és írásbeli szövegalkotás (37 óra)	
Szóbeli szövegalkotás eseményképekről. A szövegalkotás műveletei, az anyaggyűjtés módjai, a címek, címválasztás, címalkotás; események helyes időrendje. Az elbeszélő fogalmazás műfaji sajátosságai. Elbeszélő fogalmazások írásának megtanulása. A fogalmazások tagolása.	Eseményképek helyes sorrendjének megállapítása. Összefüggő mondatok alkotása képekről, szóbeli szövegalkotás. Az anyaggyűjtés módjainak megismertetése: tapasztalat, megfigyelés, elképzelés, olvasmányélmény. Elbeszélésekben az anyaggyűjtési módok felismerése. Az elbeszélés tartalmi és formai jegyeinek megfigyelése. Elbeszélések tagolása: bevezetés (előzmény, színhely, időpont), tárgyalás, befejezés (következmény, tanulság, egyéni vélemény). Vázlatkészítés tanítói segítséggel. Elbeszélések írása közös előkészítés után. A fogalmazás mondatainak kapcsolódásával a szövegkoherencia kialakítása. A témának megfelelő szóhasználat, kifejezések helyes használata. A felesleges szóismétlés elkerülése szinonimák használatával.
Íráskészség (37 óra)	
Az írástechnika automatizálása. Egyéni íráskép kialakításának segítése. Az írásmunkák esztétikus megjelenése, gazdaságos, esztétikus elrendezése. A tanult helyesírási ismeretek alkalmazása önálló munkavégzés során. A Helyesírási Tanácsadó Szótár önálló használata.	A betűkapcsolások gyakorlása, a típushibák javítása, kiküszöbölése. Az írás tempójának fokozása az írás eszközszintű használatának erősítése, az automatikus írásmozgás fejlesztése. Szósorok, bővülő szószerkezetek, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és önállóan. A rendezett, tiszta, esztétikus íráskép megtartása az egyéni írásmód kialakulásával. Az írásmunkák önálló javítása írástechnikai és helyesírási szempontból.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
Nyelvtani és helyesírási ismeretek (74 óra)	
A mondatfajták; a felkiáltó, felszólító és az óhajtó mondat. Az ige jelentése (cselekvés, történés, létezés, érzelem, akarat); a rokon értelmű és az ellentétes jelentésű igék. Az ige személyragjai és a személyes névmások. Az igeidők és jelentésük. Az ige ragozása (alanyos és tárgyas ragozás közötti különbség megfigyelése). Rokon értelmű, ellentétes jelentésű igék. Az igekötő szerepe az ige jelentésében. A leggyakoribb igekötők. Az igekötők és az ige kapcsolatainak esetei. Az igék helyesírása szótagolással, szóelemzéssel. Az igekötős igék helyesírásának esetei. J/ly-nal írt igék. A személyes névmások. A főnév jelentése, a főnév fajtái: a köznév és a tulajdonnév. A főnevek toldalékai, a tárgyrag, a többes szám jele, a -ba/-be, -ban/-ben, helyes használata, a -ból/-ből, -tól/-től, -ról/-ről ragos főnevek helyesírása. Rokon értelmű, ellentétes jelentésű főnevek. Összetett főnevek. A tulajdonnevek helyesírása. J/ly-lyel írt főnevek. A névelők, a névutók használata. A melléknév jelentése, fokozása. A fokozott melléknévek helyesírása. Ragos melléknévek. J/ly-nal írt melléknévek. Nyelvhelyességi feladatok.	Mondatok tartalmának, beszédshándékának felismerése. A felkiáltó, a felszólító és az óhajtó mondat felismerése, megnevezése, mondatvégi írásjele. A mondatfajták megfelelő használata szövegalkotás során. Az ige felismerése, megnevezése szóhalmazban, mondatban, szövegben, csoportosítása jelentés szerint. Olvasmányok igéinek megfigyelése. Az ige ragozás személyes névmásokkal. Rokon értelmű, ellentétes jelentésű igepárok gyűjtése. Az igeidők megfigyelése. Gyakorlatok a helyes igeidők használatára. Mondatok alkotása eltérő igeidőkkel. Olvasmányokban az igeidő váltásának megfigyelése, szerepe. Szóbeli szövegalkotás során a témának megfelelő igeidők alkalmazása. Az igekötő jelentésmódosító szerepének megfigyelése. Igekötős igék felismerése, megnevezése szövegekben. Mondatalkotási gyakorlatok igekötős igékkel. Az ige ragozott alakjainak helyesírása, igekötős igék helyesírása. J/ly-nal írt igék írása. A főnév felismerése, megnevezése szóhalmazban, mondatban, szövegben. A tulajdonnév és a köznév megkülönböztetése. Olvasmányok főneveinek vizsgálata. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű főnevek gyűjtése. Összetett főnevek felismerése, megnevezése. Helyesírási gyakorlatok a főnevekhez kapcsolódóan. J/ly-nal írt főnevek. Főnév + ige szó szerkezetekkel mondatalkotási gyakorlatok. A melléknév felismerése, megnevezése szóhalmazban, mondatban, szövegben. A melléknév fokozása. A ragos melléknévek felismerése. Mondatalkotási gyakorlatok. J/ly-nal írt melléknévek helyesírása. Melléknév + főnév szó szerkezetekkel mondatalkotási gyakorlatok. Névelők és névutók használata. Nyelvhelyességi feladatok.
Tanulási képesség, könyv- és könyvtárhasználat (10 óra)	
Adatok, információk gyűjtésének, elrendezésének módjai. A könyvtárak könyvvállományában, olvasói tereiben való tájékozódás. A könyvek könyv-	Tájékozódás a könyvtárban adott témáknak megfelelően. Adott könyvek megkeresése szerző és cím alapján a szabadpolcokon. A könyvtári jelzésrend-

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
tári jelzései. A könyvek tartalmi csoportjai: szép-irodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom. A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), a szótárhasználat módja. A lexikon, a szótár egyező és eltérő vonásai. A gyermekenciklopédiák használata. Tájékozódás az elektronikus eszközök használatáról.	szer megismertetése, használata a könyvek keresésekor és visszahelyezésekor. Önálló anyaggyűjtés, könyvek megfelelő kiválasztása a témákhoz. Szóbeli beszámoló az anyaggyűjtés módszeréről, eredményeiről Az anyagok feldolgozása tanítói irányítással. Az adott témáknak megfelelő hanganyag, képanyag gyűjtése.
Társadalmi ismeretek (10 óra)	
A családi és a társadalmi ünnepek. Az ünneplési módok. A magyar nemzet nagy történelmi eseményei: honfoglalás, államalapítás, tatárjárás, Mátyás kora, a török idők. A nemzeti jelképek. Nemzeti emlékhelyeink. Tájékozódás térben és időben. Sérült társakkal együttműködés.	Egyéni beszámoló a család hagyományairól, ünnepeiről, az ünneplése való előkészületekről, az ünnepek eseményeiről. Az osztálytársak ünnepeiben való részvétel, a helyes magatartásmód kialakítása a családoknál szervezett ünnepeken való részvételkor. Helyes magatartásmódok megtartása az iskolai ünnepeken. Részvétel az osztályszintű emlékműsorok összeállításában, megjelenítésében. Az olvasmányokhoz kapcsolódó nemzeti emlékhelyek (Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark, Mohácsi Történelmi Emlékhely) bemutatása. Tájékozódás a lakóhely történelmi emlékeiről, emlékhelyeiről. Szóbeli beszámolók, beszélgetés társakkal a történelmi eseményekről, személyekről. A Himnusz ismerete. A hátrányos helyzetű vagy sérült társakkal segítőkész, együttműködő magatartás kialakítása.
Tánc és dráma (10 óra)	
Ritmusgyakorlatokkal, mozgásgyakorlatokkal és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Fantáziajátékok. Történetek feldolgozása a dráma eszköztárával. Dramatizált elbeszélések, népszokások. Kommunikációs helyzetgyakorlatok. Mozgás a térben.	Ritmikus mozgással és szöveggel összekapcsolt gyakorlatok: gyermekversek előadása ritmus- és mozgásváltással. Játék elképzelt tárgyakkal; tárgyfelidéző gesztusok, elképzelt személyek megjelenítése. Csoportos improvizációs játékok; rögtönzések alapszintű elemző megbeszélése. Kommunikációs helyzetgyakorlatok valódi helyzetek megfigyelésével, a helyzetek utánzásával (tájékozódás, segítségkérés, segítségnyújtás). Önálló javaslatok szerepjátékokra, rövid dramatikus játékok megjelenítésére. A térbeli elhelyezkedések, mozgások megfelelő alkalmazása.

Megtanulásra javasolt memoriterek

- 5-6 találós kérdés
- 6-8 szólás vagy közmondás
- 2-3 népi játék verse
- 3-4 rövid részlet prózai művekből
- 4-5 szabadon választott költemény
- Nagy László: Balaton parton
- Arany János: Rege a csodaszarvasról első két versszaka
- Arany János: Mátyás anyja első két versszaka
- Kölcsey Ferenc: Himnusz első versszaka

A továbbhaladás feltételei

Egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések eseményeinek elmondása néhány összefüggő mondatral. A feldolgozott művek témájával kapcsolatos kérdések, válaszok megfogalmazása. Ismert feladattípusok szóbeli és írásbeli utasításainak megértése. Fél oldal terjedelmű, ismert témájú szépirodalmi és ismeret-terjesztő szövegek felolvasása felkészülés után.

Öt-hat mondatból álló elbeszélő fogalmazás írása felkészülés után, ismert témákban. A fogalmazások tagolása. Egyéni tempójú, rendezett, tiszta íráskép. Az írásbeli munkák javítása tanítói segítséggel.

Az igék, a főnevek és a melléknevek felismerése, megnevezése. A személynevek, állatnevek, a lakóhely nevének helyes leírása.

A begyakorolt szavak helyesírása a kiejtés szerint, a szóelemzés alapján. Egyszerű és összetett szavak elválasztása önállóan.

További 25-30 begyakorolt szóban a j/ly helyes jelölése.

4. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: **259** (111 olvasás, 74 nyelvtan, 74 fogalmazás)

Heti óraszám: **7**

Fejlesztési követelmények

Az alsó tagozaton elsajátított ismeretek rendszerezése, mélyítése.

Az olvasástechnika automatizálása.

Az írástechnika automatizálása.

A jegyzet, vázlat készítése; az önálló tanulási módok elsajátítása.

A tantárgyak közötti integráció erősítése.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
Kulturált nyelvi magatartás, beszédművelés (folyamatos)	
A helyes beszédlegzés automatizálása. A szövegek helyes tagolása. A szövegjelentés kifejezése mondat-és szövegfonetikai eszközökkel. A szöveg jelentésének megfelelő hangsúly, hanglejtés és non-verbális eszközök használata. Szövegtömörítés, szövegbővítés.	A beszéd és a felolvasás tagolása helyes beszédlegzéssel, szünetek tartásával. Párbeszédekben alkalmazkodás a kommunikációs helyzetekhez, a szerepcserékhez. A non-verbális eszközök megfelelő alkalmazása a beszédhelyzetekben. Az aktív és a passzív szókincs bővítése szakkifejezésekkel, ritkábban előforduló szavakkal, kifejezésekkel. A kifejezések alkalmazása egyéni szövegalkotás során. Gyakorlatok szövegek tömörítésére és bővítésére.
Irodalomolvasás, szövegértés (46 óra)	
Népmesék olvasása a magyar és külföldi népek meséiből. A hazai etnikumok népköltészeti alkotásai. Népmesék, mondák, legendák, népdalok, népi játékok, népszokások. Irodalmi mesék. A mesék fajtái: tündérmesék, állatmesék, tréfás mesék és láncmesék. A mesék témái, kifejező eszközei, szerkezeti jellemzői, motívumai. A népdalok jellegzetes témái. Történelmi mondák, mesék a török időktől napjainkig. Ismeretterjesztő szövegek a történelmi olvasmányokhoz kapcsolódóan, hazánk természeti jellemzőihez, növény- és állatvilágához kapcsolódóan. Kommunikációs szövegek a mindennapi élethelyzeteknek megfelelően (értesítés, hirdetés, levél). Elbeszélések, regényrészletek a klasszikus és kortárs magyar irodalomból. Az irodalmi szöveg művészi eszközei: alakzat, megszemélyesítés, hasonlat. Szólások, közmondások az olvasott szövegek tartalmának megfelelően.	Hazai és más népek meséinek olvasása. A tündérmesék, állatmesék, tréfás mesék és láncmesék megkülönböztetése. Mesék besorolása a megfelelő csoportokba. A népmesék hőseire jellemző tulajdonságok felsorolása. A népdalok hangulati, érzelmi megközelítése. Irodalmi szövegek szerkezetének vizsgálata, a tér és idő megjelölése. Összefüggések felismerése. A kulcsszavak, tételmondatok megjelölése. Vázlatkészítés tanítói segítséggel, majd önállóan. Emberi kapcsolatok, érzelmek felismerése, véleményalkotás magatartásokról. A vélemények kialakításakor sokoldalú, több szempontú megközelítés. Olvasmányélményekről beszámoló, az élmények megosztása a társakkal. Az irodalmi szövegek nyelvi kifejezőeszközeinek vizsgálata. A versek rímeinek, költői eszközeinek (megszemélyesítés, hasonlat, rokon értelmű, ellentétes jelentésű szavak, szóismétlés, fokozás) megfigyelése.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
A versek művészi eszközei: a ritmus, a rím, a refrén. Közösségi játékok leírása. Manuális tevékenységek folyamatleírása. A szövegválasztás alapja az integráció megteremtése a környezetismeret, rajz, technika és életvitel valamint az ének-zene tantárgyak tananyagával.	A refrén szerepének megfogalmazása. A népköltészetről és a műköltészetéről tanult ismeretek rendszerezése. Ismeretterjesztő szövegek olvasása, feldolgozása a történelmi olvasmányokhoz kapcsolódóan, hazánk természeti jellemzőihez kapcsolódva. Az új ismeretek beillesztése a témáknak megfelelő, már meglévő ismeretrendszerbe. Lényegkiemelés, jegyzetelés közösen és önállóan olvasott szövegekhez kapcsolódóan.
Olvasási készség (37 óra)	
Olvasástechnikai gyakorlatok a kifejező olvasás fejlesztésére. Pontos néma és hangos olvasás. A szöveg helyes tagolása, hangsúlya, tempója, ritmusa. A szövegműfaji sajátosságoknak megfelelő kifejező értelmező olvasás. Az újrakezdés elkerülése. A szövegértés igazolása önálló feladatvégzéssel.	Az értelmező olvasás fejlesztése. A szünettartás, a mondatfonetikai eszközök helyes használata. Törekvés a pontos, biztos olvasásra, az újrakezdés elkerülésére. Párbeszéd és közbeékelődések elkülönítése felolvasáskor. A kritikai és a kreatív olvasás megalapozása.
Szóbeli és írásbeli szövegalkotás (74 óra)	
Tájékoztató szövegek: hirdetés, értesítés. A levél és a levelezőlap tartalmi és formai jellemzői (megszólítás, elköszönés, keltezés) Boríték címezése. A leírás műfaji sajátosságai. A leírás fajtái, nyelvi eszközei. Leíró fogalmazások írásának megtanulása.	A hirdetés, értesítés formai és tartalmi jegyeinek megfigyelése, hirdetés, értesítés írása társaknak. A levélírás tartalmi és formai jegyeinek megismeretése. A megszólítás és az elköszönés címzettnek, témának megfelelő megválasztása. Levél önálló írása. A helyes címzés gyakorlása. Olvasmányok leíró részeinek megfigyelése. A leírás és az elbeszélés műfaji összehasonlítása. Leírások olvasása emberről, állatokról, növényekről, tárgyokról. A leírás anyagának elrendezése: az egésztől halad a rész felé. A leírás témájának megfelelő nyelvi eszközök kiválasztása. Leírás készítése önállóan, a fogalmazások javítása. Elbeszélő fogalmazások írása leíró részekkel.
Íráskészség (24 óra)	
Az írás automatizálódása. Eszközszintű egyéni írás. A helyesírási ismeretek megfelelő alkalmazása.	Jól olvasható, rendezett egyéni íráskép megerősítése. Önálló írásmunkák esztétikus, célszerű, gazdaságos elrendezése. Az írásmunkák adott szempont szerinti önálló javítása (eszköz segítségével).
Nyelvtani és helyesírási ismeretek (50 óra)	
A szófajokról tanult ismeretek rendszerezése, bővítése. Az igemódok, kijelentő, felszólító és feltételes mód. Az igemódok jelei.	A szófajok felismerése és megnevezése szövegben szóhalmazban, mondatban, szövegben. Szavak csoportosítása, szógyűjtés a szófaji sajátosságoknak megfelelően. Szóalkotási gyakorlatok.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
Az ige ragozása az igemódoknak megfelelően. Az igék helyesírása. A tulajdonnév fajtái: személynév, állatnév, földrajzi név, intézménynév, cím, márkanev. A főnevek ragos alakjai a -val/-vel ragos főnevek. A szóalkotás egyszerű módjai. A tulajdonnévből képzett melléknév, helyesírása. A névelő és a névutó. A számnév, a határozott és a határozatlan számnév. A határozatlan számnév fokozása. A keltezés írásmódjai. A tanult ismeretek rendszerezése: hangok, ábécé, betűrend, a szó jelentése, egyszerű és összetett szavak, szótő, toldalékok. A mondatokról, mondatfajtákról tanultak ismétlése, rendszerezése. A helyesírási és nyelvhelyességi ismeretek összefoglalása.	A kijelentő, a felszólító és a feltételes módú igealakok felismerése, megnevezése olvasmányokban. Az igemódok jelének felismerése. Átalakítási gyakorlatok az igemódok alapján. Igeragozás adott igemódokban. Mondatalkotási gyakorlatok. Az igék helyesírásának gyakorlása. A tulajdonnevek felismerése, megnevezése mondatokban, olvasmányokban. Mondatalkotási gyakorlatok. A tulajdonnevek helyesírásának gyakorlása. A névelő fajtáinak helyes használata. A névutó fogalma, névutós főnevek. A névutók helyesírásának gyakorlása. Főnév + névutó szószerkezetekkel mondatalkotási gyakorlatok. A határozott és a határozatlan számnév felismerése, megnevezése olvasmányokban. A tőszámnév és a sorszámnév megkülönböztetése. Tőszámszavak és sorszámszavak helyesírási számjeggyel és betűvel. Helyesírási gyakorlatok toldalékos számszavak írására. Mondatalkotási gyakorlatok. A határozatlan számnév fokozása. A keltezés írásának módjai. Helyesírási gyakorlatok a számnévhez kapcsolódóan. Számnév+főnév szószerkezetekkel mondatalkotási gyakorlatok. Nyelvhelyességi feladatok.
Tanulási képesség, könyv- és könyvtárhasználat (10 óra)	
A könyvtári katalógus használata. Elektronikus információhordozók használata.	Információk, adatok gyűjtése gyermekek számára készült ismeretterjesztő alkotásokból. Az ismeretek rendszerezése, a meglévő ismeretekbe való beillesztése. Tájékozódás, tájékozottság a lexikonok, szótárak, enciklopédiák használatában. Az egyéni tanulási módok megismerése, alkalmazása. Elektronikus információs eszközök (televízió, magnetofon, videomagnó, lemezjátszó, számítógép) használata az információk felismerési folyamatában.
Társadalmi ismeretek (8 óra)	
A magyar nemzet nagy történelmi eseményei a török időktől napjainkig. Magyar művészek, felfedezők, feltalálók, utazók munkáinak ismerete. Tájékozódás térben és időben. Egyéni vélemény kialakítása.	Az érdeklődés felkeltése a magyar felfedezések, találmányok, sikerek iránt. Történetek olvasása magyar vonatkozásokról. Tájékozódás a történelmi korokban, a történelmi személyiségek időbeli elhelyezése. Beszélgetés, vita kialakítása történelmi eseményekről, személyekről. Vita során egyszerű érvek és ellenérvek felsorakoztatása, egyéni vélemény ismertetése.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
Együttműködés hátrányos helyzetű, sérült emberekkel.	A lakóhely történelmi, művészeti emlékeinek ismerete, beszámolók készítése. A hátrányos helyzetű vagy sérült emberekkel segítő-kész, együttműködő magatartás az iskolában és az iskolán kívüli életben.
Tánc és dráma (10 óra)	
Ritmus-, mozgás és beszédgyakorlatok – kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Fantáziajátékok. Egyszerűbb drámai konvenciók megismerése. A színházi formanyelv alapjai. Történetek feldolgozása a dráma eszköztárával. Színházi, bábszínházi előadás megtekintése.	Térkitöltő, térkihasználó gyakorlatok; játékos, mozgással és szöveggel összekapcsolt ritmikus gyakorlatok. Játék elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítésével. Egész csoportos és kiscsoportos játék: állóképek. A szerkezet értékelése (jelenet, felvonás), a kezdet és a vég felismerése térbeli és időbeli struktúrákban; a színházi és bábszínházi előadás formai elemei (díszlet, berendezés, jelmez, kellék, fény- és hanghatások). Csoportos improvizációs játékok, közös dramatizálás a tanult konvenciók alkalmazásával. Más tantárgyak adott témáinak feldolgozása a dráma eszközeivel. Rögtönzések és a látott előadások alapszintű elemzése.

Megtanulásra javasolt memoriterek

- 5-6 találós kérdés
- 8-9 szólás vagy közmondás
- 2-3 népi játék verse
- 5-10 rövid részlet prózai művekből
- 6-8 szabadon választott költemény
- József Attila: Mama
- Petőfi Sándor: A Tisza
- Kölcsey Ferenc: Himnusz első két versszaka.

A továbbhaladás feltételei

Érthető, folyamatos beszéd a mindennapi kommunikációban. Az udvarias beszédfordulatok használata a mindennapi beszédhelyzetekben. A mondanivaló értelmes, lényegre törő megfogalmazása szóban. Előzetes felkészülés után ismert tartalmú szöveg pontos, folyamatos, értelmező felolvasása, a szövegfonetikai eszközök használata. 15-20 soros szöveg önálló olvasása, a szövegértés igazolása feladatok önálló megoldásával: válaszadás, lényegkiemelés, jegyzet készítése. Magyar költők és írók nevéhez a megfelelő művek kapcsolása, alkotásaik címének felelevenítése.

Esztétikus, rendezett egyéni írás. Mondatok helyes leírása. A mondatfajták felismerése, megnevezése, helyes leírása.

A szavak szófajának megnevezése a tanult szófajok esetében. Az egyalakú szótövek, a tanult toldalékok felismerése, a szavak toldalékos alakjának helyesírása.

Az igealakok felismerése, az igekötős igék helyesírása ismert szavak esetében.

A tulajdonnevek fajtáinak helyesírása, a földrajzi név, intézménynév, címek, márkanevek, díjak nevének esetében a begyakorolt szavak helyesírása. A főnevek tárgyragjának, a többes szám jelének felismerése.

A melléknév, a számnév helyes írásmódja. A hibák javítása tanítói segítséggel, önellenőrzéssel.

Adott témáknak megfelelő könyvek megkeresése, használata a könyvtárban.

A tantervhez kapcsolódó taneszközök

- Ábécés olvasókönyv 1. osztály MS-1611
- Írásfüzet 1. osztály, 1. félév MS-1612

- Írásfüzet 1. osztály, 2. félév MS-1613
- Olvasás munkafüzet 1. osztály MS 1614
- Nagyméretű betűtábla-készlet a betűtanuláshoz
- Tanmenetjavaslat 1. osztály
- Olvasókönyv 2. osztály MS-1621
- Olvasás munkafüzet 2. osztály MS-1624
- Nyelvtan munkatankönyv 2. osztály MS-1623
- Tanmenetjavaslat 2. osztály

Szempontok a tanulói tevékenységek értékeléséhez

Az alapfokú oktatás első szakaszában a folyamatos szóbeli értékelés, visszajelzés a nevelő-oktató munka rendszeres kísérő tevékenysége. A szóbeli értékelés a fejlődést hangsúlyozza, pozitív megerősítést ad az elért teljesítményekben. Az írásbeli értékelés egy-egy tanítási szakasz végén a tanulók feladatvégzéséhez, feladatmegoldáshoz kapcsolódik.

Az értékelés az egyéni teljesítményeket a tanulók egyéni előrehaladásához valamint a követelményekhez viszonyítja.

A 2. és a 4. évfolyam végén javasoljuk diagnosztikus felmérés végzését.

Kulturált nyelvi magatartás, beszédművelés

A tanulók beszédlégzésének, beszédtechnikájának, kifejezőmódjának folyamatos megfigyelése. Szóbeli és írásbeli alakító és összegző értékelés. A tanult memoriterek reprodukálásának szóbeli elemző értékelése.

Irodalomolvasás, szövegértés

Szövegű, a szövegtartalomnak megfelelő értelmező olvasás folyamatos megfigyelése, értékelése. A szövegműfajok ismeretének megfigyelése. A szövegértési képesség vizsgálata szóbeli és írásbeli feladatok megoldásával. A tanév folyamán gyakori szóbeli és írásbeli alakító és összegző értékelés. Írásbeli szintfelmérés évente három alkalommal: tanév elején, félévkor, tanév végén.

Olvasási készség

Az olvasástechnikai feladatok végzésének megfigyelése, az észlelt hibák javítása, javíttatása. A mondat- és szövegolvasás pontosságának, tempójának, hanglejtésének, hangsúlyozásának megfigyelése, a tanulókkal együtt történő elemzése, értékelése. A szövegértési képesség vizsgálata szóbeli és írásbeli feladatok megoldásával.

Szóbeli és írásbeli szövegalkotás

A tanulók beszámolóinak, szóbeli szövegalkotásának folyamatos megfigyelése, értékelése a tanulókkal közösen. Az önálló mondatalkotás, mondatkapcsolás megfigyelése, hibák észlelése esetén javítása, javíttatás. Alkotó értékelés a tanulók szóbeli és írásbeli szövegeihez kapcsolódóan. A hibák folyamatos, következetes javíttatása, a javítások szóbeli értékelése.

Íráskészség

A tanulói munkák megfigyelése, elemzése az alábbi szempontok szerint: betűalakítás, betűkapcsolás, az írásmunka rendezettsége, az írásmunka tisztasága. Az írásmunkák folyamatos szóbeli értékelése.

Nyelvtani és helyesírási ismeretek

A régebben tanult és az aktuális nyelvtani ismeretek, a nyelvtani ismeretekhez kapcsolódó helyesírási ismeretek alkalmazásának megfigyelése, szóbeli értékelése folyamatosan. Ellenőrzés írásbeli feladatsorok megoldásával a nyelvtani témák összefoglalása után. Szintfelmérő feladatsorok összeállítása tanév elején, félévkor és a tanév végén.

Tanulási képesség, könyv- és könyvtárhasználat

A tanulási képességek értékelése a tanító és a tanulók közös tevékenysége. A tanító a megfigyelései, tapasztalatai alapján tehet javaslatot az egyéni tanulási módok kialakítására.

Társadalmi ismeretek

Folyamatos alakító értékelés a tanulók szóbeli beszámolóiról a saját élményekről, történelmi olvasmányokról. A lakóhelyen végzett gyűjtőmunkák szóbeli és írásbeli értékelése.

Tánc és dráma

Az értékelés a tanulók és a tanítók közös tevékenysége. Folyamatos megfigyelés, közös elemzés a tanítók mozgásáról, bábjátékokban és dramatikus játékokban való részvételéről.

A tanév során három alkalommal összegző írásbeli értékelés: tanév elején, félévkor, tanév végén.

Javaslatok az iskolák helyi tantervének elkészítéséhez

A pedagógusközösség az iskola pedagógiai programja alapján határozza meg a legfontosabb tanítási célokat. Ezt szem előtt tartva jelenjen meg a Nemzeti alaptanterv követelményrendszere.

A helyi tanterv készítésekor szintén fontos szempont a tanulói közösség pontos ismerete. A pedagógusközösség a helyi tantervben fordítson figyelmet a tanulók eltérő képességeire. A lemaradók felzárkóztatása és a tehetséggondozás legyen egyformán hangsúlyos. Fordítsanak gondot az egyéni fejlesztés módszereinek kidolgozására.

A helyi céloknak megfelelően alakítsa ki a pedagógusközösség a tantárgyi szerkezetet, határozza meg a tantárgyak tanításának megfelelő óraszámokat.

Amennyiben a nevelőtestület úgy dönt, hogy a helyi tantervét adaptálja, a helyi sajátosságoknak megfelelően végezze el az adaptált tantervek bővítését.